

Bruksela, dnia 14.7.2021 r.
COM(2021) 393 final

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Regiony przygraniczne UE: „żywe laboratoria” dla integracji europejskiej

1. WPROWADZENIE

Gdy Komisja Europejska przyjęła komunikat pt. „Zwiększanie wzrostu gospodarczego i spójności w regionach przygranicznych UE”¹ (komunikat z 2017 r.), nikt nie podejrzewał, że trzy lata później dotkliwie uświadomimy sobie istnienie granic wewnętrznych, gdy zamkniętych zostanie wiele przejść granicznych i zastosowane zostaną bezprecedensowe środki, które ograniczą swobodę przemieszczania się i utrudnią życie w rejonach transgranicznych.

W komunikacie z 2017 r. podkreślono, że regiony przygraniczne mają do odegrania istotną rolę w procesie integracji europejskiej. Wielu przedstawicieli regionów przygranicznych postrzega swoje regiony jako „laboratoria dla integracji europejskiej”, ponieważ są one istotnymi punktami intensywnej interakcji transgranicznej, w których wiele osób funkcjonuje codziennie po obu stronach granicy. Są to regiony, w których korzyści płynące z jednolitego rynku i swobody przemieszczania się są bardzo widoczne i gdzie nowe pomysły i rozwiązania w zakresie integracji europejskiej są często testowane po raz pierwszy.

W komunikacie z 2017 r. podkreślono również utrzymujące się trudności wpływające na wiele aspektów życia transgranicznego: brak transgranicznego transportu publicznego, trudności z uznawaniem umiejętności i dyplomów, ograniczony dostęp do pobliskich usług publicznych, częsty brak faktycznych transgranicznych systemów zarządzania umożliwiających współpracę w zakresie zarządzania wspólnymi zasobami, wyzwaniami i możliwościami. Ambicje regionów transgranicznych są często hamowane przez rozbieżne przepisy krajowe wynikające z różnic we wdrażaniu ram prawnych UE, np. unijnych dyrektyw.

W latach 2020 i 2021 **pandemia COVID-19** dobitnie pokazała, jak bardzo państwa członkowskie i regiony UE są współzależne. Niestety, unaoczniała ona również, jak słabe mogą być nasze granice wewnętrzne i jak szybko możemy utracić korzyści płynące z otwartej przestrzeni ze swobodą przemieszczania się, nawet jeśli tylko na jakiś czas. W wielu państwach członkowskich niektóre z pierwszych podjętych działań polegały na przywróceniu kontroli na granicach wewnętrznych i zakazie wstępu na ich terytoria dla sąsiadów, którzy w normalnych czasach często przekraczają granice z wielu powodów. Negatywny wpływ tych środków szybko stał się bardzo widoczny w wielu regionach przygranicznych². Spowodowały one paraliż usług, w tym zakładów opieki zdrowotnej, ponieważ pracownicy transgraniczni nie mogli dotrzeć do swoich miejsc pracy. Utrudnienia w swobodnym przepływie towarów zakłóciły dostawy bardzo potrzebnego sprzętu medycznego. Opinia publiczna potwierdziła te negatywne skutki: w konsultacjach publicznych dotyczących pokonywania przeszkód na granicach³, przeprowadzonych przez Komisję w 2020 r., 65 % respondentów stwierdziło, że zamknięcie granic zwiększyło postrzeganie przez nich granicy jako przeszkody. Dlatego też w niedawno przyjętej strategii na rzecz przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości⁴ bez granic wewnętrznych należy uwzględnić doświadczenia i wnioski wyciągnięte z pandemii COVID-19. Ponadto Komisja jest na wczesnym etapie przygotowywania zmian do kodeksu

¹ Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego „Zwiększanie wzrostu gospodarczego i spójności w regionach przygranicznych UE” – COM(2017) 534 final z 20.9.2017.

² Zob.: „Wpływ zamknięcia granic spowodowanego przez COVID-19 na regiony transgraniczne” –

ISBN 978-92-76-28398-0 oraz 978-92-76-28400-0.

³ Konsultacje publiczne dotyczące pokonywania przeszkód na granicach (2020 r.), dostępne pod adresem:

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/border-2020/

⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Strategia na rzecz w pełni funkcjonującej i odpornej strefy Schengen” – COM(2021) 277, 2.6.2021.

granicznego Schengen, które powinny zaradzić zidentyfikowanym niedociągnięciom obecnego systemu.

Dziesięciolecia dobrych stosunków sąsiedzkich i konstruktywnej współpracy transgranicznej zaowocowały jednak również niezwyklejmi aktami solidarności. Państwa członkowskie w mniejszym stopniu borykające się z wyjątkowo dużą liczbą pacjentów wymagających intensywnej opieki oferowały pomoc, przyjmując do swoich placówek pacjentów z krajów sąsiednich o większych potrzebach. Wzdłuż niektórych granic ustanowione struktury transgraniczne koordynowały operacje reagowania kryzysowego i okazały się cennym źródłem wiarygodnych informacji dla ludzi często zdezorientowanych zmiennymi i niespójnymi przepisami. Byliśmy też świadkami regularnego okazywania sobie zwykłej ludzkiej empatii wśród sąsiadujących ze sobą społeczności.

Solidarność w regionach transgranicznych w związku z COVID-19⁵

Wielki Region (LU-BE-FR-DE) stworzył grupę zadaniową ds. pandemii w celu koordynowania reakcji na pandemię na wielu poziomach (np. monitorowanie dostępności łóżek na oddziałach intensywnej terapii).

Sąsiadujące ze sobą miasta Görlitz (DE) i Zgorzelec (PL) przeprowadziły wspólne ćwiczenia na wypadek sytuacji kryzysowych (np. w zakresie postępowania w przypadku masowego wybuchu epidemii odry) i wykorzystały te doświadczenia do stworzenia transgranicznego systemu wymiany informacji podczas pandemii COVID-19.

Europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej Bánát Triplex Confinium (BTC EUWT) zrzesza władze lokalne położone w regionie trójstronnego pogranicza Węgry-Rumunia-Serbia. EUWT zebrało się, aby dostarczyć pilnie potrzebne maski ochronne i płyny do dezynfekcji rąk z Węgier do 37 rumuńskich organów władzy zaangażowanych w EUWT.

Na granicy austriacko-włoskiej władze Południowego Tyrolu wysłały sprzęt ochronny do autonomicznych prowincji Bolzano i Trentino; szpitale w tyrolskich miastach Innsbruck, Hall i Linz zajęły się włoskimi pacjentami wymagającymi intensywnej terapii.

Komisja Europejska zareagowała szybko w granicach swojego mandatu prawnego, otwierając bezzwłocznie „uprzywilejowane korytarze” dla tranzytu podstawowych towarów i przyjmując dwa zestawy wytycznych w sprawie swobodnego przepływu pracowników⁶ i w sprawie pomocy w sytuacji nadzwyczajnej dotyczących współpracy transgranicznej w zakresie opieki zdrowotnej⁷.

Ponadto, w oparciu o wniosek Komisji, w zaleceniu Rady (UE) 2020/1475⁸ i zaleceniu zmieniającym to zalecenie (UE) 2021/119⁹ przyjęto skoordynowane podejście do ograniczenia swobodnego przepływu w odpowiedzi na pandemię COVID-19. W zaleceniu zmieniającym przewidziano przepisy szczególne dotyczące mieszkańców obszarów przygranicznych, którzy często przekraczają granicę, aby dojechać do pracy lub szkoły, skorzystać z opieki medycznej lub

⁵ <https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/covid19-stories.aspx#cooperation>

⁶ Komunikat Komisji „Wytyczne dotyczące korzystania ze swobodnego przepływu pracowników podczas epidemii COVID-19”, Dz.U. C 102I z 30.3.2020, s. 12.

⁷ Wytyczne w sprawie pomocy UE w sytuacji nadzwyczajnej dotyczące współpracy transgranicznej w zakresie opieki zdrowotnej związanej z kryzysem wywołanym epidemią COVID-19 – C(2020) 2153 final z 3.4.2020.t

⁸ Zalecenie Rady (UE) 2020/1475 z dnia 13 października 2020 r. w sprawie skoordynowanego podejścia do ograniczenia swobodnego przepływu w odpowiedzi na pandemię COVID-19 (Dz.U. L 337 z 14.10.2020, s. 3).

⁹ Zalecenie Rady (UE) 2021/119 z dnia 1 lutego 2021 r. zmieniające zalecenie (UE) 2020/1475 w sprawie skoordynowanego podejścia do ograniczania swobodnego przepływu w odpowiedzi na pandemię COVID-19 (Dz.U. L 36I z 2.2.2021, s. 1).

zaopiekować się najbliższymi. Od takich osób nie powinno się wymagać kwarantanny po przekroczeniu granicy do tych niezbędnych celów. Ponadto, jeżeli w takich regionach zostanie wprowadzony wymóg poddawania się testom w przypadku podróży transgranicznych, częstotliwość wykonywania testów względem takich osób powinna być proporcjonalna. Jeżeli sytuacja epidemiologiczna po obu stronach granicy jest porównywalna, nie należy wprowadzać wymogów testowania w związku z podróżą.

Kryzys pokazał jednak, że stopień odporności obszarów przygranicznych zależy w dużej mierze od struktury instytucjonalnej i od poziomu gotowości, który często jest opracowywany i ustalany na szczeblu krajowym. Wymaga to dalszej refleksji.

Niniejsze sprawozdanie składa się zatem z dwóch części. Po pierwsze, dokonano w nim przeglądu postępów w realizacji działań zapowiedzianych w planie działania zawartym w komunikacie z 2017 r. Po drugie, w oparciu o prace analityczne i konsultacje z zainteresowanymi stronami oraz czerpiąc z doświadczeń zdobytych podczas kryzysu związanego z COVID-19, w sprawozdaniu dokonano przeglądu planu działania z 2017 r. w celu zwiększenia jego skuteczności i dostosowania go do nowych realiów. Nie proponuje się żadnych nowych działań, ale Komisja Europejska analizuje, w jaki sposób można wykorzystać inicjatywy i programy realizowane w ramach wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 do stymulowania ożywienia gospodarczego obszarów przygranicznych, których gospodarki zostały często poważnie zakłócone przez kryzys. W sprawozdaniu uwzględniono również granice zewnętrzne UE z sąsiadami, którzy mają uzgodnioną ścieżkę przystąpienia do Unii Europejskiej.

2. REALIZACJA PLANU DZIAŁANIA – NAJWAŻNIEJSZE OSIĄGNIĘCIA

Prace nad wdrożeniem 10-punktowego planu działania z 2017 r., koordynowane przez Punkt Koordynacyjny ds. Transgranicznych, trwają już nieco ponad trzy lata. Szczegółową ocenę każdego z działań przedstawiono w tabeli na końcu niniejszego sprawozdania. W ramach konsultacji publicznych przeprowadzonych w 2020 r. w celu zrozumienia wpływu tych działań oraz obecnej sytuacji w regionach transgranicznych zebrano 453 odpowiedzi, które stanowiły wkład w niniejsze sprawozdanie.

Kilka wyników ma szczególne znaczenie i dlatego wyróżniono je oddzielnie poniżej. Są istotne z kilku powodów: niektóre z nich przyczyniły się do lepszego zrozumienia utrzymujących się trudności, z jakimi borykają się ludzie mieszkający w regionach przygranicznych; inne dały nowy impuls do rozwoju wspólnych inicjatyw transgranicznych. Ogólnie rzecz biorąc, odpowiedzi te wniosły pozytywny wkład w niniejsze sprawozdanie.

1. *Wzbogacony zestaw narzędzi do interakcji transgranicznych*

W 2018 r. Komisja przyjęła wniosek ustawodawczy w sprawie „mechanizmu eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym” (ECBM), aby zaoferować narzędzie prawne zapewniające praktyczne rozwiązania w celu usunięcia przeszkód transgranicznych o charakterze prawnym lub administracyjnym¹⁰. W 2019 r., aby zainicjować prace nad usunięciem tych przeszkód, Komisja zapoczątkowała innowacyjną inicjatywę „**b-solutions**”¹¹, w ramach której zapewnia się wsparcie prawne organom publicznym w regionach przygranicznych w celu określenia podstawowych przyczyn przeszkód prawnych lub administracyjnych wpływających na ich interakcje transgraniczne oraz zbadania potencjalnych rozwiązań. Był to udany proces, w ramach którego rozwiązano 90 przypadków przeszkód granicznych. Przypadki te objęły 27 regionów transgranicznych w 21 państwach członkowskich

¹⁰ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie mechanizmu eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym – COM(2018) 373 final z 29.5.2018.

¹¹ <https://www.b-solutionsproject.com/>

i dotyczyły przeszkód głównie w zakresie zatrudnienia, transportu publicznego, opieki zdrowotnej i współpracy instytucjonalnej.

Najważniejsze wnioski wyciągnięte z inicjatywy „b-solutions” pokazują, że:

- 1) rozwiązania muszą być dopasowane do każdego konkretnego kontekstu, choć często przydatne może być doświadczenie w radzeniu sobie z podobnymi przeszkodami w innych regionach przygranicznych;
- 2) wdrażanie rozwiązań jest zazwyczaj złożonym i długotrwałym procesem, możliwym jedynie przy udziale i politycznym zaangażowaniu wielopoziomowych organów decyzyjnych;
- 3) do znalezienia rozwiązań można wykorzystać szereg narzędzi; niektóre z nich mogą być europejskie, inne mogą być już dostępne na szczeblu krajowym. Rozwiązania te jednak często wymagają zmian w ramach prawnych.

Ogólnie rzecz biorąc, sukces inicjatywy „b-solutions” wynika również z faktu, że toruje ona drogę długoterminowym porozumieniom między państwami członkowskimi i regionami w celu ostatecznego usunięcia barier, jak pokazano w ramce na następnej stronie. Te projekty pilotażowe pokazują również potencjał mechanizmu eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym. W 13 z pierwszych 43 przypadków rozpatrzonych w ramach inicjatywy „b-solutions” (30 %) uczestnicy i eksperci jasno wyrazili pogląd, że unijne narzędzie prawne, jakim jest mechanizm eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym, przyczyniłoby się do rozwiązania powtarzających się przeszkód granicznych, gdyby było dostępne¹². Mechanizm ten jest nadal przedmiotem dyskusji w Radzie, po tym jak Parlament Europejski określił swoje zasadniczo pozytywne stanowisko¹³ w 2019 r. Komisja pozostaje przekonana o pozytywnych korzyściach, jakie przyniósłby ten wniosek.

Dobra praktyka: służby ratownictwa medycznego wzdłuż granicy francusko-hispańskiej

Pomimo istnienia pierwszego w Europie dwunarodowego Hospital de Cerdanya lekarze do niedawna nie mogli reagować na nagłe przypadki medyczne po drugiej stronie granicy ze względu na brak automatycznego wzajemnego uznawania ich statusu jako lekarzy. W ramach projektu „b-solutions” w 2019 r. określono sposób pokonania tej bariery administracyjnej. W 2020 r. odpowiedzialne władze lokalne wdrożyły to rozwiązanie. W następstwie szczytu francusko-hispańskiego, który odbył się w dniu 15 marca 2021 r., istnieje obecnie nowe zobowiązanie polityczne do dalszego rozwijania wspólnych ram transgranicznej opieki zdrowotnej w regionie transgranicznym.

2. Zmiany w transgranicznej opiece zdrowotnej

W ciągu ostatnich kilku lat sektor opieki zdrowotnej był przedmiotem wzmożonej uwagi. W rezultacie obecnie znacznie lepiej rozumie się transgraniczne usługi zdrowotne, ich wartość dodaną (np. poprzez oferowanie ułatwionego dostępu do transgranicznych usług zdrowotnych w pobliżu pacjentów) oraz powtarzające się problemy, z którymi się zmagają (często związane ze zwrotem kosztów leczenia). Rozwój polityki i wsparcie finansowe, w tym w ramach programów współpracy transgranicznej Interreg finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), idą w parze, ułatwiając rozwój transgranicznych usług zdrowotnych, które często mogą ratować życie (np. poprzez zapewnienie ludności transgranicznej znacznie szybszego dostępu do opieki specjalistycznej lub do służb ratowniczych).

¹² Kompendium zawierające więcej informacji na temat doświadczeń opublikowano pod numerami ISBN 978-92-76-13300-1 i 978-92-76-13302-5.

¹³ Rezolucja ustawodawcza Parlamentu Europejskiego z dnia 14 lutego 2019 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie mechanizmu eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym [COM(2018) 373 – C8-0228/2018 – 2018/0198(COD)].

Dobra praktyka: projekt HealthAcross

Po latach przygotowań i współpracy pomiędzy Austrią i Republiką Czeską w austriackim mieście Gmünd otwarto nowe wspólne centrum medyczne, w którym również czescy pacjenci mogą korzystać z leczenia stacjonarnego i ambulatoryjnego.

3. Nowe transgraniczne połączenia transportu publicznego

Oprócz przeszkód prawnych jedną z największych trudności, z jakimi borykają się mieszkańcy regionów przygranicznych, jest ograniczony dostęp transportu publicznego do obszarów po drugiej stronie granicy. Zbyt wiele usług nadal zatrzymuje się na granicy i zbyt wiele przeszkód administracyjnych wpływa na wspólne systemy transportu publicznego. Po sporządzeniu kompleksowej mapy brakujących połączeń w sektorze kolejowym oraz realizacji szeregu konkretnych projektów finansowanych z budżetu UE, problem ten jest obecnie rozwiązywany w kilku regionach transgranicznych. W niektórych regionach przygranicznych utworzono partnerstwa w celu rozwoju wspólnych usług, w tym integracji rozkładów jazdy i sprzedaży biletów. Wiele pozostaje jeszcze do zrobienia, ale poczyniono już znaczne postępy.

Dobra praktyka: nowy transgraniczny tabor

Wzdłuż granicy francusko-niemieckiej powstaje finansowany w ramach programu Interreg prototyp pociągu transgranicznego – Coradia polyvalent – który będzie funkcjonował w obu regionalnych sieciach kolejowych. Do 2024 r. przez granicę ma kursować 30 takich pociągów.

4. Jasne ramy wsparcia finansowego

Nowe rozporządzenie w sprawie Interreg dotyczące wsparcia programów współpracy transgranicznej na lata 2021–2027 weszło w życie w dniu 1 lipca 2021 r.¹⁴ Obejmuje ono nowy cel szczegółowy Interreg dotyczący *lepszego zarządzania współpracą*, który zwiększa potencjał programów współpracy transgranicznej Interreg (wzdłuż granic zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych) w zakresie aktywnego eliminowania przeszkód granicznych w tych regionach. Ponadto Komisja Europejska udostępniła przyszłym instytucjom odpowiedzialnym za program dokumenty orientacyjne dotyczące granic, sporządzone w celu przeprowadzenia państw członkowskich, regionów i krajów partnerskich przez proces programowania, głównie w oparciu o wiedzę zdobytą podczas wdrażania planu działania z 2017 r. Jednocześnie w nowym rozporządzeniu w sprawie EFRR¹⁵ zdecydowanie zachęca się państwa członkowskie i regiony do korzystania z własnych krajowych i regionalnych programów EFRR w celu inwestowania w inicjatywy transgraniczne i projekty infrastrukturalne. Wykorzystanie synergii z inwestycjami na obszarach sąsiedzkich byłoby ważnym krokiem w kierunku zwiększenia skuteczności polityki spójności w regionach przygranicznych.

3. DALSZY ROZWÓJ

Regiony transgraniczne potrzebują dostosowanych do ich potrzeb rozwiązań i strategii politycznych, które pozwolą zmaksymalizować ich potencjał, usunąć istniejące bariery oraz zwiększyć ich ożywienie gospodarcze i odporność. Taką opinię wyrazili również Europejczycy podczas konsultacji publicznych przeprowadzonych w 2020 r. 79 %¹⁶ respondentów stwierdziło, że „działania europejskie na rzecz regionów przygranicznych są ważne, ponieważ przyczyniają

¹⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 94).

¹⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 60).

¹⁶ Odpowiedzi „całkowicie się zgadzam” udzieliło łącznie 57,4 % respondentów, a odpowiedzi „zgadzam się” – 21,4 %.

się do budowania zaufania między jednostkami i organizacjami oraz podkreślają, że krajowe ramy prawne często nie uwzględniają terytoriów położonych po drugiej stronie granicy”. Ponadto 42 % respondentów zgodziło się, że działania podjęte przez Komisję Europejską w ciągu ostatnich pięciu lat ożywiły regiony transgraniczne jak nigdy dotąd i powinny być kontynuowane. Co więcej, 65 % respondentów nie zgodziło się, że działania Komisji powinny ograniczać się do zapewnienia finansowania w ramach Interreg.

W oparciu o wnioski wyciągnięte od 2017 r., w tym wnioski z kryzysu związanego z COVID-19, w szczególności w zakresie potrzeby większej i głębszej instytucjonalnej współpracy transgranicznej, oraz w zakresie pilnych wyzwań stojących przed Europą i światem w związku ze zmianą klimatu, Komisja proponuje ponowne skoncentrowanie się na działaniach w ramach **czterech klastrów**:

- i. **odporność dzięki pogłębionej współpracy instytucjonalnej;**
- ii. **więcej transgranicznych usług publicznych lepszej jakości;**
- iii. **dynamiczne transgraniczne rynki pracy;**
- iv. **regiony przygraniczne działające na rzecz Europejskiego Zielonego Ładu.**

Działania w tych klastrach muszą umożliwiać regionom przygranicznym testowanie innowacyjnych rozwiązań w kontekście transgranicznym, co pozwoli im nadal pełnić rolę punktów krytycznych i laboratoriów dla integracji europejskiej. Terytoria transgraniczne sprawiają, że zarówno korzyści płynące z integracji europejskiej, jak i niedociągnięcia są widoczne i realne dla ogółu społeczeństwa. Komisja i państwa członkowskie muszą zatem współpracować z tymi regionami przy wspólnym opracowywaniu innowacyjnych podejść do pogłębiania ich integracji i zwiększania wymiany transgranicznej. Podejścia i rozwiązania mające na celu zwiększenie integracji europejskiej, opracowane i przetestowane w regionach transgranicznych, mogłyby być następnie szerzej stosowane w innych regionach.

Innowacyjne działania na rzecz rozwoju regionów transgranicznych mogą być realizowane, gdy w różnych obszarach pracy instytucje publiczne i inne organizacje spojrzą na region transgraniczny jako na całość, a nie jako na sumę dwóch odrębnych części. Można to osiągnąć przez wdrożenie nowej polityki i zastosowanie nowych narzędzi finansowych na lata 2021–2027. Innowacyjne rozwiązania są wdrażane w kilku obszarach polityki, np.:

- europejskie ośrodki innowacji cyfrowych (EDIH), jak również wzmocniona polityka interoperacyjności, finansowana z programu „Cyfrowa Europa”¹⁷ mogą przyczynić się do zacieśnienia współpracy między sąsiadującymi państwami i zapewnić wsparcie dla innowacji cyfrowych w sektorze usług publicznych i przedsiębiorstw w regionach transgranicznych;
- skoordynowane procesy administracyjne w zakresie zamówień publicznych mogą pobudzić transgraniczne kontakty biznesowe. Projekty transgraniczne dotyczące „połączonej administracji publicznej” w ramach inicjatywy przewodniej „Modernizacja” Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności mogłyby pogłębić współpracę między administracjami obszarów sąsiedzkich. W dyrektywach w sprawie zamówień publicznych z 2014 r.¹⁸ wspólne podmioty prawne, w tym europejskie ugrupowania współpracy terytorialnej utworzyły przepisy szczegółowe dotyczące okazjonalnego wspólnego udzielania zamówień oraz zamówień, w których biorą udział instytucje zamawiające z różnych państw członkowskich;
- strategia MŚP¹⁹ zapewnia regionom przygranicznym ramy do poszukiwania rozwiązań problemów transgranicznych, z którymi borykają się MŚP;

¹⁷ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>

¹⁸ Dyrektywa 2014/24/UE (art. 38 i 39) oraz dyrektywa 2014/25/UE (art. 39 i 57).

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0103>

- instrument „Łącząc Europę”²⁰ dla sieci TEN-T obejmuje ukierunkowane działania dotyczące połączeń transgranicznych w celu zintegrowania sieci transportowych po obu stronach granicy oraz infrastruktury cyfrowej i usług cyfrowych²¹;
- nacisk na zrównoważony rozwój oraz skutki pandemii kształtują nowe pokolenie konsumentów, które szuka możliwości spędzenia wakacji w sposób niskoemisyjny lub bez użycia tworzyw sztucznych. Stwarza to nowe możliwości współpracy transgranicznej w zakresie wspólnej turystyki i lokalnych sieci inteligentnych i zrównoważonych kierunków turystycznych.

Komisja będzie wspierać regiony transgraniczne w zakresie innowacji przy planowaniu przyszłego rozwoju, czyniąc atrakcyjnym dla społeczności przygranicznych nie tylko pozostanie w miejscu, w którym się znajdują, ale również rozwój poprzez maksymalne wykorzystanie potencjału ich rodzimych regionów.

Osoby młode również mają do odegrania ważną rolę w ożywieniu regionów przygranicznych. Ich żywe zainteresowanie współpracą transgraniczną przejawia się w dużym zainteresowaniu systemem wolontariatu Interreg²², który utworzono w momencie powstania Wolontariatu Europejskiego (EVS). Od 2019 r. ponad 500 osób młodych dobrowolnie zobowiązało się do pomocy przy programach i projektach Interreg. Niektóre z tych osób były również współautorami Młodzieżowego Manifestu Współpracy²³.

W odniesieniu do większości aspektów przedstawionych w czterech poniższych klastrach można otrzymać wsparcie finansowe wzdłuż wszystkich wewnętrznych i zewnętrznych granic UE w ramach nowego programu współpracy transgranicznej Interreg, programu IPA dotyczącego współpracy transgranicznej i programu Interreg Next. W szczególności właśnie z tego względu w rozporządzeniu w sprawie Interreg wprowadzono nowy cel „Lepsze zarządzanie współpracą”. Spośród 65 programów współpracy transgranicznej, które mają być realizowane w latach 2021–2027 wzdłuż wewnętrznych i zewnętrznych granic UE, w co najmniej 50 cel ten zostanie wykorzystany do wzmocnienia zarządzania transgranicznego. W programach można na przykład przewidzieć tworzenie funduszy małych projektów w celu wyeliminowania przeszkód lub inwestowania we współtworzenie strategii rozwoju lub mechanizmów wspólnego planowania przestrzennego. Wsparcie finansowe można również przeznaczyć na zbadanie zapotrzebowania na wspólne usługi publiczne lub zainwestować w rozwój solidnych statystyk transgranicznych zgodnie z niedawnym zaleceniem Europejskiego Trybunału Obrachunkowego²⁴.

3.1. Odporność dzięki pogłębionej współpracy instytucjonalnej

Każde działanie podejmowane w celu wspierania regionów transgranicznych należy wesprzeć skutecznymi mechanizmami zarządzania, aby zapewnić trwałość i solidność działania oraz zadbać, aby nie zależało ono wyłącznie od dobrej woli jednostek. Istnieje wiele możliwości dalszego rozwoju wspólnego zarządzania naszymi regionami transgranicznymi, od organizowania wspólnych konsultacji publicznych w sprawie przyszłych inwestycji po rozważenie możliwości wspólnego zagospodarowania przestrzennego i wspólnych usług publicznych opartych na bliskości. W ramach konsultacji publicznych przeprowadzonych w 2020 r. 56 % respondentów wskazało, że główne przeszkody związane z procesami legislacyjnymi wiążą się ze współpracą instytucjonalną.

²⁰ <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility>

²¹ <https://ec.europa.eu/cefdigital/wiki/display/CEFDIGITAL/CEF+Digital+Home>

²² <https://www.interregyouth.com/>

²³ https://europa.eu/youth/get-involved/democratic%20participation/manifesto-youth-youth-shape-european-territorial-cooperation_en

²⁴ <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=58917>

Dostępne są już unijne narzędzia współpracy, przede wszystkim w postaci **europejskich ugrupowań współpracy terytorialnej** (EUWT), które zapewniają stabilne ramy prawne dla wspólnych inicjatyw i inwestycji. 80 istniejących EUWT obejmuje szeroki zakres działań, w tym zarządzanie usługami publicznymi. Aby zintensyfikować współpracę transgraniczną, konieczna jest jednak ściślejsza współpraca z organami krajowymi odpowiedzialnymi za wdrażanie przepisów. Wraz z prowadzoną przez Komitet Regionów platformą EUWT²⁵ Komisja będzie dążyć do promowania ich wykorzystania w całej UE. W ramach innych form współpracy wspieranych z budżetu UE, takich jak stowarzyszenia europejskich szkół wyższych²⁶ w ramach programu Erasmus+ lub EDIH, do podtrzymywania współpracy transgranicznej można wykorzystać narzędzie prawne EUWT, rozszerzając tym samym jego wpływ poza politykę spójności.

Mechanizm eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym zaproponowany przez Komisję w 2018 r. również oferuje sposoby odblokowania potencjału regionów transgranicznych, ustanawiając ramy prawne służące wyeliminowaniu przeszkód na granicach. W przypadku gdy ramy te zapewniono już w kontekście nawiązanej współpracy, mechanizm eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym stanowi dodatkowe rozwiązanie. Jeśli nie ma zinstytucjonalizowanego mechanizmu eliminowania przeszkód, mechanizm eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym stanowi gotowe rozwiązanie.

Na poziomie państw członkowskich istniejące formalne porozumienia ułatwiają współpracę, zapewniając wspólne, uzgodnione ramy działania. Ugrupowania regionalne, takie jak Beneluks lub Nordycka Rada Ministrów, mają do odegrania zasadniczą rolę w zapewnieniu ram płynnej interakcji. Podobne cele mają umowy dwustronne, takie jak traktat z Akwizgranu między Francją a Niemcami lub estońsko-łotewska komisja międzyrządowa. Lepsze wyniki można uzyskać, badając na przykład możliwości wspólnego przeprowadzania testów granicznych przy opracowywaniu nowych przepisów lub transpozycji dyrektyw europejskich. Narzędzie do oceny oddziaływania terytorialnego, stosowane obecnie przez Komisję w ramach Zestawu instrumentów służących lepszemu stanowieniu prawa, stanowi w tym zakresie przydatną podstawę. W kontaktach dwustronnych państwa członkowskie powinny również rozważyć sposoby ułatwienia interakcji transgranicznych, w szczególności umożliwiając odstępstwa od przepisów krajowych lub zwiększając wzajemne uznawanie na podstawie wzajemnej wiedzy, norm i zaufania.

Komisja jest gotowa wspierać rozwój silniejszych systemów zarządzania dla regionów transgranicznych. Można to osiągnąć na kilka sposobów, z których część wymieniono w poniższej ramce. Państwa członkowskie i regiony zachęca się do udziału w tym procesie, zwłaszcza poprzez wykorzystanie kolejnej generacji programów współpracy transgranicznej Interreg do inwestowania w systemy trwałej współpracy, które są dostosowane do ich szczególnych okoliczności.

Działania:

- Komisja rozszerzy zapoczątkowaną w 2019 r. inicjatywę „**b-solutions**” na lata 2021–2027 i obejmie nią regiony przygraniczne krajów ubiegających się o członkostwo. Wyniki zostaną udostępnione na platformie internetowej sieci Punktów Koordynacyjnych ds. Transgranicznych²⁷ oraz na innych kanałach;
- aby osiągnąć większą świadomość **wartości dodanej współpracy transgranicznej**, Komisja opracuje metodę samooceny w celu przeanalizowania zarówno intensywności

²⁵ <https://portal.cor.europa.eu/egtc/Platform/Pages/welcome.aspx>

²⁶ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/european-universities-initiative_pl

²⁷ <https://futurium.ec.europa.eu/en/border-focal-point-network?language=pl>

współpracy transgranicznej, jak i jej wkładu w integrację europejską na obszarach przygranicznych;

- Komisja będzie nadal wspierać prace **urzędów statystycznych** w zakresie tworzenia i analizy danych transgranicznych na potrzeby kształtowania polityki opartej na dowodach: celem jednego z obecnych projektów pilotażowych jest określenie transgranicznych miast i funkcjonalnych obszarów miejskich w celu gromadzenia danych na ich temat w perspektywie średnioterminowej. Komisja będzie nadal wspierać prace prowadzone przez Europejską Sieć Monitoringu Obszarów Transgranicznych²⁸.

3.2. Więcej transgranicznych usług publicznych lepszej jakości

Osoby mieszkające w regionach przygranicznych często znajdują się z dala od usług świadczonych w granicach swoich krajów i nie mają wystarczającego połączenia cyfrowego, ale są za to blisko usług świadczonych po drugiej stronie granicy. Niektóre regiony przygraniczne mają już długą tradycję wspólnego korzystania z usług publicznych, a nawet łączenia zasobów w celu oferowania dostępu do usług świadczonych blisko miejsca zamieszkania wszystkim osobom mieszkającym po obu stronach granicy państwowej. W ramach konsultacji publicznych przeprowadzonych w 2020 r. jako główną przeszkodę w korzystaniu z transgranicznych usług publicznych respondenci wskazali trudności w dostępie do niezawodnego transportu publicznego, a tuż za nimi brak wspólnych usług cyfrowych.

Pandemia COVID-19 uwidoczniła dwa aspekty transgranicznych usług publicznych w sektorze zdrowia²⁹. Z jednej strony nagle wprowadzenie ograniczeń w ruchu transgranicznym uniemożliwiło pacjentom, ale także pracownikom służby zdrowia, dostęp do zakładów opieki zdrowotnej. Paradoksalnie ograniczenia te bardzo uwidoczniły znaczenie codziennych przepływów transgranicznych. Z drugiej strony duże zapotrzebowanie na usługi medyczne sprzyjało przejawom solidarności transgranicznej i dowiodło, że odporność regionów przygranicznych na kryzysy zależy od wzajemnej współpracy ponad granicami państw.

Podobne wnioski wyciągnięto w odniesieniu do dostępu do usług edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych, ale nie należy zapominać o potrzebie umożliwienia fizycznego dostępu do tych usług za pośrednictwem niskoemisyjnych systemów transportu, takich jak pociągi, tramwaje i autobusy. Na przykład w strategii UE dotyczącej integracji systemu energetycznego³⁰ wskazano na trwały brak transgranicznej interoperacyjności usług ładowania pojazdów elektrycznych, co stanowi przeszkodę w transgranicznym rozwoju bardziej ekologicznych usług transportowych.

W niedawnym badaniu³¹ finansowanym w ramach programu Interreg Europejska Sieć Obserwacyjna Planowania Przestrzennego zebrała informacje na temat 580 transgranicznych usług publicznych wzdłuż wewnętrznych granic UE. Obecnie większość z tych transgranicznych usług publicznych dotyczy ochrony środowiska, ochrony ludności, zarządzania kłeskami żywiołowymi i transportu. Z prognoz wynika, że nowych transgranicznych usług publicznych oczekuje się zwłaszcza w obszarach planowania przestrzennego, rozwoju gospodarczego, turystyki i kultury. W wielu regionach bada się możliwości świadczenia transgranicznych usług publicznych w zakresie opieki zdrowotnej i rynku pracy. Pandemia rzuciła również światło na znaczenie transformacji cyfrowej. Wspieranie regionów przygranicznych oznacza zapewnienie,

²⁸ <https://www.bbsr.bund.de/BBSR/EN/research/specialist-articles/spatial-development/eu-council-presidency/network-crossborderdata/main.html>

²⁹ Zob.: „Wpływ zamknięcia granic spowodowanego przez COVID-19 na regiony transgraniczne” –

ISBN 978-92-76-28397-3 i ISBN 978-92-76-28399-7.

³⁰ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Impuls dla gospodarki neutralnej dla klimatu: strategia UE dotycząca integracji systemu energetycznego” – COM(2020) 299 final z 8.7.2020.

³¹ www.espon.eu/cps

aby cyfrowe usługi publiczne były domyślnie interoperacyjne i transgraniczne, zgodnie z wizją i zasadami określonymi w europejskich ramach interoperacyjności oraz w planie działania UE na rzecz administracji elektronicznej³².

Zarówno Komitet Regionów (w opinii wydanej w 2020 r.³³), jak i Parlament Europejski (w ramach projektu pilotażowego „Zintegrowana inicjatywa dotycząca transgranicznego reagowania kryzysowego (CB-CRII)”³⁴) zwróciły uwagę na potrzebę zapewnienia silniejszych i stabilniejszych ram dla transgranicznych usług publicznych. Komisja Europejska w pełni podziela ten cel i proponuje konkretne działania w tym obszarze.

Działania:

- Komisja będzie wspierać odporność regionów transgranicznych, zwłaszcza poprzez **rozwój silnych transgranicznych usług publicznych**, w tym poprzez transformację cyfrową i interoperacyjność. Dwa prowadzone obecnie badania (jedno dotyczące usług publicznych, drugie dotyczące transportu publicznego) będą stanowiły podstawę do wymiany dobrych praktyk i rozwiązań powtarzających się problemów. Regiony transgraniczne będą mogły uzyskać dostęp do wyczerpujących informacji za pośrednictwem **platformy**, która zostanie utworzona w ramach wspomnianego wyżej projektu pilotażowego CB-CRII realizowanego przez Parlament Europejski;
- Komisja zintensyfikuje podjęte już działania w zakresie transgranicznej opieki zdrowotnej:
 1. **ocenę dyrektywy w sprawie stosowania praw pacjenta w transgranicznej opiece zdrowotnej**, aby określić, na ile skutecznie osiągnęła ona swój cel, jakim jest ułatwienie publicznego dostępu do bezpiecznej transgranicznej opieki zdrowotnej o wysokiej jakości w innym państwie UE (ze szczególnym uwzględnieniem pozostałych barier prawnych i administracyjnych);
 2. możliwości finansowania współpracy międzypaństwowej w zakresie przekazywania wiedzy i dobrych praktyk w ramach **Programu UE dla zdrowia**;
 3. **planowane utworzenie europejskiej przestrzeni danych dotyczących zdrowia** w celu lepszego kształtowania polityki zdrowotnej, wspierania działań regulacyjnych opartych na dowodach oraz lepszych badań naukowych i innowacji w dziedzinie zdrowia, w tym wspólnego dostępu do usług transgranicznej opieki zdrowotnej³⁵.

3.3. Dynamiczne transgraniczne rynki pracy

Wiele regionów przygranicznych charakteryzuje asymetria społeczno-gospodarcza po obu stronach granicy państwowej. Tworzenie prawdziwych transgranicznych rynków pracy przynosi wiele korzyści zarówno przedsiębiorstwom, jak i dla osobom poszukującym pracy: pracodawcy mają dostęp do większej puli umiejętności i kompetencji, a osoby poszukujące pracy do większej liczby wolnych miejsc pracy. Ponadto MŚP, które chcą sprawdzić się na sąsiednich rynkach, będą miały bezpośredni dostęp do osób poszukujących pracy posiadających potencjalnie różne umiejętności językowe. W rezultacie transgraniczne dojazdy do pracy mogą zapobiec społecznym kosztom migracji, które w przeciwnym razie mogłyby doprowadzić do masowego opuszczania regionów przygranicznych przez dobrze wykwalifikowaną siłę roboczą.

Aby to się jednak udało, regiony transgraniczne należy postrzegać jako jedno terytorium pod względem kształcenia i szkolenia, umiejętności i kompetencji, zatrudnienia oraz dostępu do

³² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=OJ:C:2021:106:TOC>

³⁴ <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/214920/budg2021-doc6-tab-en.pdf>

³⁵ Finansowanie będzie pochodziło z różnych programów na szczeblu unijnym i krajowym, takich jak Program UE dla zdrowia, program „Cyfrowa Europa”, „Horyzont Europa”, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, InvestEU oraz Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności.

zabezpieczenia społecznego. Ten warunek wciąż nie został jednak spełniony: w ramach konsultacji publicznych przeprowadzonych w 2020 r. jako główne trudności napotymane w zakresie kształcenia, szkolenia i zatrudnienia w regionach transgranicznych respondenci wskazali różnice językowe oraz trudności w uznawaniu dyplomów, umiejętności i kwalifikacji.

Ponadto obecnie promowanie szkoleń i poszukiwania pracy po drugiej stronie granicy rzadko odbywa się w sposób systematyczny, co utrudnia maksymalne wykorzystanie potencjału popytu i podaży dostępnego w szerszym regionie transgranicznym. Przykłady trudności obejmują³⁶:

- przeszkody związane z uznawaniem kwalifikacji, pomimo istnienia narzędzi przejrzystości, takich jak europejskie ramy kwalifikacji, oraz narzędzi prawnych, takich jak dyrektywa w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych, w tym brak informacji lub wiedzy na temat odpowiednich procedur administracyjnych;
- trudności w identyfikacji dostępnych miejsc pracy lub dotarciu do potencjalnych pracowników z powodu braku integracji rynku pracy i koordynacji służb zatrudnienia. Ogłaszanie wolnych miejsc pracy dostępnych po obu stronach granicy bardzo często nie odbywa się w sposób skoordynowany. Przeszkodą jest również brak interoperacyjności systemów cyfrowych;
- złożoność krajowych systemów podatkowych i systemów dostępu do zabezpieczenia społecznego, a także obowiązującego prawodawstwa może przyczynić się do problemów charakterystycznych dla osób dojeżdżających do pracy;
- przeszkody związane z praktykami telepracy dla pracowników transgranicznych, wynikające ze złożoności w określaniu obowiązujących przepisów oraz z braku szybkiego i niezawodnego połączenia internetowego na obszarach przygranicznych o charakterze wiejskim.

Pomimo podjęcia znaczących działań pracownicy transgraniczni borykają się z tymi trudnościami. Na przykład w kontekście wzmożonej telepracy Komisja Administracyjna ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego³⁷ udzieliła wskazówek mających pomóc w znalezieniu pragmatycznych rozwiązań pozwalających na to, aby pracownicy pozostawali objęci zabezpieczeniem społecznym w kraju „normalnego” miejsca pracy (tj. zazwyczaj kraju, w którym mieści się przedsiębiorstwo).

Codziennie dojazdy do pracy przez granicę i powroty do domu powinny być tak proste, jak dojazdy z przedmieść dużego miasta. Istnieje wyraźna potrzeba, aby pracownicy transgraniczni mieli w praktyce takie same prawa jak osoby, które nie przekraczają granicy codziennie w drodze do pracy. Krajowe i regionalne ramy prawne powinny być sprawdzane i zmieniane za każdym razem, gdy istnieją dowody na to, że stawiają one pracowników transgranicznych w trudniejszej sytuacji niż innych pracowników. Aby zapobiec niespójnym lub niepotrzebnie skomplikowanym sytuacjom, procedury administracyjne dla pracowników transgranicznych powinny być równoważne procedurom stosowanym w kontekście krajowym. Państwa członkowskie powinny rozważyć przyjęcie polityk i umów podatkowych, które nie nakładałyby sankcji na żaden region, na przykład zgodnie z sugestią Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy³⁸.

Europejski Urząd ds. Pracy zapewnia osobom fizycznym i pracodawcom łatwiejszy dostęp do informacji na temat usług związanych z mobilnością pracowników. Urząd wzmocni współpracę i będzie pełnił rolę mediatora między organami krajowymi w kwestiach związanych z prawem pracy i zabezpieczeniem społecznym. Rynki pracy powinny zyskać bardziej europejską

³⁶ Jak udokumentowano w ramach inicjatywy „b-solutions”. Zob.: „b-solutions: Solving Border Obstacles – A compendium of 43 cases” [„b-solutions”: eliminowanie przeszkód na granicach – kompendium 43 przypadków] (ISBN 978-92-76-1300-1), s. 26.

³⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=pl>

³⁸ <https://rm.coe.int/09000016809f79d2>

perspektywę. Komisja będzie systematycznie rozpatrywać kwestie transgraniczne, na przykład w celu ustrukturyzowanego i trwałego rozwoju statystyk dotyczących transgranicznych dojazdów do pracy.

To samo dotyczy kształcenia, szkolenia i umiejętności. Oznacza to, że obywatele mogą mieć dostęp do szkoły lub przedszkola w kraju zamieszkania, ale mogą napotkać procedury administracyjne lub przeszkody prawne związane z uzyskaniem dostępu do tych usług w miejscu pracy. To samo dotyczy dostępu do staży lub możliwości szkolenia zawodowego. W szkolnictwie wyższym ważną rolę w promowaniu wielojęzyczności mogą odegrać stowarzyszenia europejskich szkół wyższych z partnerami w sąsiadujących ze sobą regionach przygranicznych.

Osobom mieszkającym w regionach transgranicznych należy zapewnić dostęp do kształcenia i szkolenia po obu stronach granicy. W regionach słabo zaludnionych lub dotkniętych problemem wyludnienia zbadanie możliwości skoordynowanej oferty w zakresie kształcenia i szkolenia może pomóc w utrzymaniu takich usług tam, gdzie są one zagrożone. Dzielenie się zasobami edukacyjnymi w regionach przygranicznych przyczynia się również do rozwoju dwujęzyczności, wzajemnego zaufania i wspólnych umiejętności, będących korzyściami płynącymi z integracji europejskiej.

Europejski obszar edukacji³⁹ pokazuje, że niezbędne jest zapobieganie barierom strukturalnym w uczeniu się i rozwijaniu umiejętności. Będące częścią tej inicjatywy stowarzyszenia europejskich szkół wyższych uwzględniają ambicje takie jak wielojęzyczność, co będzie korzystne z punktu widzenia celu, jakim jest koordynacja oferty edukacyjnej w takich regionach, chociaż ma ona znacznie szerszy zakres.

W Unii Europejskiej istnieje już kilka dobrych przykładów regionów świadczących wspólne usługi edukacyjne lub wzajemnie uznających umiejętności i kwalifikacje na podstawie znajomości programów nauczania drugiej strony i na podstawie zaufania⁴⁰. Potrzebnych jest więcej takich przykładów, a państwa członkowskie powinny współpracować z Komisją Europejską, aby wzmocnić regiony przygraniczne w zapewnianiu transgranicznej oferty edukacyjnej.

Działania:

- **partnerstwa transgraniczne EURES** będą nadal promować mobilność pracowników w regionach transgranicznych;
- Europejski Urząd ds. Pracy będzie nadal ułatwiać **dostęp do informacji** i zwiększać przejrzystość przepisów mających zastosowanie do transgranicznych pracowników mobilnych;
- Komisja będzie również współpracować ze środowiskiem naukowym i regionalnymi centrami monitorowania rynku pracy w celu **poszerzenia wiedzy** na temat problemów, z jakimi borykają się pracownicy transgraniczni;
- Komisja utworzy zorganizowane partnerstwa dobrowolnie zgłaszających się regionów przygranicznych, które już dostrzegły i napotkały **bariery w dostępie do rynku** wynikające z przeszkód regulacyjnych lub administracyjnych, i pomoże im w opracowaniu rozwiązań w duchu oddolnego jednolitego rynku;
- Komisja będzie nadal podnosić świadomość na temat **europejskich ram kwalifikacji** i pomagać w lepszym ich wdrażaniu w regionach transgranicznych, aby wspierać zrozumienie, przejrzystość, porównywalność i uznawanie wszystkich rodzajów

³⁹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r. – COM(2020) 625 final z 30.9.2020.

⁴⁰ https://www.benelux.int/files/4815/1721/2154/M20181_FR_.docx.pdf

i poziomów kwalifikacji, w tym kwalifikacji zdobytych poza instytucjami szkolnictwa wyższego;

- w dziedzinie opodatkowania Komisja zapowiedziała w swoim planie działania na rzecz **sprawiedliwego i prostego opodatkowania** wspierającego odbudowę gospodarczą⁴¹ od lipca 2020 r. komunikat zawierający zestawienie istniejących praw podatków na mocy prawa UE wraz z zaleceniem dla państw członkowskich w celu poprawy sytuacji obywateli jako podatników napotyających transgraniczne przeszkody podatkowe, jak na przykład osób dojeżdżających do pracy przez granicę⁴². Celem jest sporządzenie na podstawie orzecznictwa i praktyki wykazu istniejących praw, uświadomienie podatnikom i administracjom podatkowym tych praw i obowiązków, a tym samym wzmocnienie relacji między podatnikami a administracjami podatkowymi.

3.4. Regiony przygraniczne działające na rzecz Europejskiego Zielonego Ładu

Przyroda i klimat nie uznają granic stworzonych przez człowieka. Wyzwania związane ze zmianą klimatu i środowiskiem uosabiają korzyści płynące ze współpracy transgranicznej. Europejski Zielony Ład⁴³, będący odpowiedzią UE na wyzwania związane z klimatem i środowiskiem, obejmuje działania, których celem jest zacieśnienie współpracy transgranicznej w szeregu sektorów. Granice państwowe między państwami członkowskimi często powodują rozdrobnienie obszarów naturalnych, co sprawia, że zarządzanie nimi i ich ochrona są mniej skuteczne, zwłaszcza gdy zastosowanie mają różne ramy prawne. Ma to wpływ między innymi na różnorodność biologiczną i efektywne gospodarowanie zasobami. W ramach konsultacji publicznych przeprowadzonych w 2020 r. respondenci wskazali, że ich główne obawy dotyczą gospodarki o obiegu zamkniętym, wspólnego zarządzania parkami przyrodniczymi oraz dostaw i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.

W unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030⁴⁴ wykazano, że ochrona różnorodności biologicznej nie może ograniczać się do granic państwowych. Wymaga ona na przykład ustanowienia korytarzy ekologicznych w celu utrzymania zdrowych ekosystemów i poprawy ich stanu. Aby to osiągnąć, niezbędna jest współpraca transgraniczna. Podobnie w ramowej dyrektywie wodnej wezwano do koordynacji środków obejmujących cały obszar dorzecza, w tym w kontekście transgranicznym. Taka współpraca nie zawsze przebiega jednak w najlepszy możliwy sposób. Zgodnie z dyrektywami ptasią i siedliskową ustanawiającymi sieć Natura 2000 odmienne krajowe przepisy wykonawcze mogą mieć negatywny wpływ na zarządzanie środowiskiem na terytoriach transgranicznych. Wzdłuż niektórych rzek stanowiących granicę między państwami każdy z brzegów może być zarządzany w całkowicie odmienny sposób w zależności od tego, czy wyznaczono go jako obszar Natura 2000. Gdy dochodzi do takiej sytuacji, środki ochrony środowiska są różnie stosowane, co może zmniejszać ich skuteczność. To samo dotyczy wielu transgranicznych parków przyrodniczych. Bardziej skoordynowana i spójna ochrona obszarów Natura 2000 powinna zapewnić bardziej zintegrowane środki wykonawcze. W tym celu w prace należy zaangażować europejskie podmioty prawne o charakterze transgranicznym, takie jak EUWT.

⁴¹ COM(2020) 312 final.

⁴² <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12627-Prawa-podatnikow-UE-uproszczone-procedury-na-rzecz-lepszego-przestrzegania-przepisow-prawa-podatkowego-zalecenie-pl>

⁴³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejski Zielony Ład” – COM(2019) 640 final z 11.12.2019.

⁴⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 – Przywracanie przyrody do naszego życia” – COM(2020) 380 final z 20.5.2020.

Zarządzanie ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi to kolejny obszar, w którym współpraca ponad granicami ma zasadnicze znaczenie. W ramach Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności⁴⁵ wymaga się, aby państwa członkowskie regularnie przedstawiały sprawozdania dotyczące priorytetowych środków zapobiegania ryzyku i zapewniania gotowości w odniesieniu do najważniejszych zagrożeń mających skutki transgraniczne. Ponadto ważną rolę w eliminowaniu zagrożeń, w tym zagrożeń transgranicznych, mogą odgrywać także strategie sektorowe, np. plany zarządzania ryzykiem powodziowym, plany ochrony lasów lub krajowe i regionalne strategie w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu. Znajdują one poparcie w przepisach UE, np. potrzeba transgranicznej koordynacji dorzeczy przewidziana w dyrektywie w sprawie powodzi⁴⁶.

Ogólnounijna ocena krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu⁴⁷ pokazuje, że nadal istnieje duży potencjał w zakresie transgranicznych inicjatyw regionalnych w sektorze energetycznym, który można wykorzystać, poprawiając współpracę między państwami członkowskimi i korzystając z funduszy UE. Niewiele państw planuje lepsze wykorzystywanie energii ze źródeł odnawialnych i środków w zakresie efektywności energetycznej we współpracy z innymi. W ocenie zidentyfikowano także potrzebę opierania działań na postępie regulacyjnym. Proponowany mechanizm eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym mógłby się znacząco przyczynić do zaspokojenia tej potrzeby, ponieważ ułatwiłby taki postęp regulacyjny w kontekście transgranicznym.

Penetracja energii ze źródeł odnawialnych wiąże się z istotną zmianą paradygmatu. Rynki energii nie działają jednak jeszcze tak płynnie ponad granicami jak ma to miejsce w obrębie państw. Na przykład transgraniczne transakcje energetyczne są często ograniczone, ponieważ ramy prawne nie dopuszczają przesyłu energii elektrycznej o niskim napięciu przez granice. Społeczności energetyczne działające w zakresie energii odnawialnej mogą odegrać znaczącą rolę w wytyczaniu dalszych kierunków działania. W europejskich przepisach już określono warunki, na których państwa członkowskie mogą uwzględniać w krajowych środkach transponujących warianty transgranicznego ustanawiania takich społeczności. Podobnie mogą także istnieć przeszkody prawne utrudniające wprowadzanie wspólnych, inteligentnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych w transgranicznych aglomeracjach.

- Projekt „SEREH – The Smart Energy Region of Emmen–Haren” (SEREH – Region inteligentnej energii Emmen–Haren) realizowany w ramach programu dotyczącego współpracy transgranicznej Interreg między Niemcami i Niderlandami już służy jako wzór. W ramach tego projektu powstaje zdecentralizowany transgraniczny rynek energii elektrycznej i energii i inne regiony przygraniczne będą mogły bazować na ustaleniach i zaleceniach sformułowanych w wyniku tego projektu.
- W dotyczącej doradztwa sprawie w ramach inicjatywy „b-solutions” zbadano, w jaki sposób transgraniczny (NL–BE) transport CO₂ można wykorzystać do zapewnienia surowca na potrzeby procesów przemysłowych w transgranicznym porcie Morza Północnego North Sea Port.

⁴⁵ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/420 z dnia 13 marca 2019 r. zmieniająca decyzję nr 1313/2013/UE w sprawie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności (Dz.U. L 77I z 20.3.2019, s. 1).

⁴⁶ Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz.U. L 288 z 6.11.2007, s. 27).

⁴⁷ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Ogólnounijna ocena krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu – Siła napędowa zielonej transformacji i wsparcie odbudowy gospodarki dzięki zintegrowanemu planowaniu w dziedzinie energii i klimatu” – COM(2020) 564 final z 17.9.2020.

W strategii UE dotyczącej integracji systemu energetycznego⁴⁸ zidentyfikowano nowe wyzwania wynikające z rosnącej elektryfikacji systemu energetycznego, m.in. w sektorach transportu i przemysłu. Koordynacja między państwami członkowskimi w regionach przygranicznych będzie miała podstawowe znaczenie dla sprostania tym wyzwaniom. W pełni zintegrowana sieć elektroenergetyczna na obszarach takich jak miasto partnerskie rozpościerające się po obu stronach krajowych granic będzie się na tych obszarach wiązała z poważnymi korzyściami i komplementarnością, m.in. w zakresie produkcji energii ze źródeł odnawialnych lub rozwiązań w zakresie magazynowania.

Inne niespójności prawne lub administracyjne mają wpływ na rozwój sektora energii ze źródeł odnawialnych na obszarach przygranicznych, m.in. uznawanie kwalifikacji instalatorów paneli fotowoltaicznych lub turbin wiatrowych lub nawet inne zasady dotyczące minimalnej odległości turbin wiatrowych od zabudowań mieszkalnych.

Państwa członkowskie powinny jak najlepiej wykorzystać możliwości współpracy przewidziane obecnie w mających zastosowanie unijnych ramach prawnych. Na przykład w wersji przekształconej dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii już przewidziano wspólne systemy wsparcia oraz otwarcie systemów wsparcia na rzecz energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych dla udziału producentów zlokalizowanych w innych państwach członkowskich. Należy zdecydowanie zachęcać regiony przygraniczne do brania udziału w tych programach. W dyrektywie w sprawie rynku energii elektrycznej⁴⁹ dopuszczono już, aby w zakresie krajowych ram regulacyjnych na transgranicznych obszarach funkcjonalnych, np. w miastach partnerskich, obywatelskie społeczności energetyczne mogły uczestniczyć w rynku transgranicznym.

Działania:

- w ramach **Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności** Komisja udzieli wsparcia na rzecz zapobiegania zagrożeniom i zapewnienia gotowości do minimalizacji ryzyka, które wpływa na współpracę transgraniczną;
- Komisja będzie stymulować współpracę regionalną i transgraniczną oraz rozszerzy wytyczne dotyczące **krajowych strategii w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu** we współpracy z państwami członkowskimi⁵⁰;
- Komisja wyciągnie i rozpowszechni wnioski płynące z projektu pilotażowego „Transformacja Luksemburga: wizja bezemisyjnego transgranicznego obszaru funkcjonalnego” realizowanego w ramach międzyrządowej **agendy terytorialnej 2030** i weźmie czynny udział w udostępnianiu wyników tego projektu szerszej społeczności;
- za pośrednictwem **procesu biogeograficznego Natura 2000**⁵¹ Komisja wesprze i poprawi koordynację i wdrażanie sieci Natura 2000 na poziomie transgranicznym, a także przyczyni się do osiągnięcia celów unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030;
- regionalne centra koordynacyjne przewidziane w **rozporządzeniu w sprawie rynku energii elektrycznej** powinny stale uwzględniać skutki dla rynków energii w regionach przygranicznych;
- na podstawie wersji przekształconej **dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii** Komisja zbada i opracuje obiecujące inicjatywy w celu osiągnięcia wyższego odsetka projektów o charakterze transgranicznym, w tym projektów mieszanych, łączących

⁴⁸ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Impuls dla gospodarki neutralnej dla klimatu: strategia UE dotycząca integracji systemu energetycznego” – COM(2020) 299 final z 8.7.2020.

⁴⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz zmieniająca dyrektywę 2012/27/UE (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 125).

⁵⁰ Nowa Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu obejmuje to odniesienie oraz inne odniesienia do granic. Zob. komunikat COM(2021) 82 final z 24.2.2021.

⁵¹ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/seminars_en.htm

produkcję energii ze źródeł odnawialnych z magazynowaniem.

4. WNIOSEK

Mimo że regiony przygraniczne często mają peryferyjne położenie geograficzne i są obszarami wiejskimi, są to miejsca o dużym potencjale wzrostu gospodarczego, któremu sprzyja ich różnorodność kulturowa i językowa, komplementarna przewaga konkurencyjna, zachowana w naturalnym stanie przyroda i rzadziej odwiedzane lokalizacje turystyczne. Ich oddalenie od centrum kraju często rekompensuje transgraniczna wymiana z sąsiadami, współpraca i wspólne działanie. Aby było to możliwe, regiony przygraniczne muszą stać się priorytetem integracji europejskiej i muszą w pełni z niej korzystać.

To, co Europa oferuje regionom przygranicznym, symbolizuje jej zobowiązanie do dalszej integracji. Historia, również najnowsza, pokazuje, że żadne państwo nie jest wyspą. Z tego powodu Komisja jest zdania, że nadszedł czas, aby zacieśnić współpracę transgraniczną na wszystkich frontach, we wszystkich sektorach i ponad sektorami. Pogląd ten podzielają zainteresowane strony z obszarów przygranicznych, które zgłosiły zainteresowanie pogłębieniem integracji, w szczególności za pośrednictwem Europejskiego Transgranicznego Przymierza Obywatelskiego⁵².

Aby budować odporność w regionach transgranicznych, potrzebują one wsparcia ze strony wszystkich szczebli rządowych. Należy zwrócić większą uwagę na ich wyjątkową pozycję za pomocą szeregu inicjatyw, projektów pilotażowych lub przypadków testowych, których celem powinno być umożliwienie regionom przygranicznym czerpania z tego, co najlepsze, po obu stronach granic państwowych. Należy im zapewnić większą swobodę i elastyczność w testowaniu pomysłów i rozwiązań oraz umożliwić odgrywanie aktywniejszej roli we własnym rozwoju, szczególnie we współpracowaniu i współdzieleniu projektów i usług oraz współzarządzaniu nimi z korzyścią dla wszystkich mieszkańców obszarów przygranicznych.

Co więcej, Komisja Europejska uważa, że regiony transgraniczne graniczące z krajami przystępującymi muszą zyskać silniejszą pozycję, dzięki której będą mogły w większym stopniu uczestniczyć w procesie integracji europejskiej. W tym celu Komisja będzie dążyła do powiązania tych regionów z inicjatywami i działaniami przedstawionymi we wcześniejszych sekcjach niniejszego sprawozdania. Pomoże to poprawić warunki rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, skuteczniejszego sprawowania władzy na szczeblu lokalnym i administracji publicznej, reform i procesów przejścia do demokracji, a także będzie sprzyjać pojednaniu i rozwijaniu stosunków dobrosąsiedzkich.

⁵² <https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/cross-border-alliance.aspx>

Plan działania z 2017 r. – podsumowanie postępów w realizacji 10 działań:

	Nazwa działania	Postępy
1	Intensyfikacja współpracy i wymiany	<ul style="list-style-type: none"> Opracowano platformę internetową do wymiany dobrych praktyk, użytecznych dokumentów i informacji o wydarzeniach między transgranicznymi zainteresowanymi stronami. Platformę udoskonalono i ponownie uruchomiono w styczniu 2021 r.⁵³, uwzględniając nową strategię komunikacji sieci Punktów Koordynacyjnych ds. Transgranicznych oraz szereg ukierunkowanych wydarzeń online. Komisja Europejska współpracowała z Komitetem Regionów i innymi organizacjami nad identyfikacją skutków zamknięcia granic spowodowanego pandemią COVID-19 oraz wydała sprawozdanie. Przez cały ten okres wspierano projekty pilotażowe poświęcone eliminowaniu przeszkód na granicach (pod hasłem „b-solutions”⁵⁴). Prace te nadal trwają po sukcesie pierwszego zaproszenia (43 sprawy zakończone i udokumentowane⁵⁵, 47 kolejnych spraw realizowanych w 2021 r.).
2	Udoskonalenie procesu legislacyjnego	<ul style="list-style-type: none"> Pakiet środków na rzecz lepszego stanowienia prawa, na którym opiera się proces legislacyjny Komisji Europejskiej, obejmuje specjalne narzędzie do dokonywania ocen oddziaływania terytorialnego, w tym test transgranicznego charakteru. Od czasu wprowadzenia tego testu nie można go było jednak zastosować w odniesieniu do wielu wniosków ustawodawczych, a ze względu na pandemię COVID-19 stało się to jeszcze mniej możliwe, ponieważ wymaga ona reagowania kryzysowego. Wymiana informacji z państwami członkowskimi towarzysząca wprowadzeniu testu transgranicznego charakteru była ograniczona; zwiększono natomiast koordynację transpozycji dyrektyw UE. Pojawiły się jednak pewne interesujące inicjatywy. Na przykład Niderlandy i Belgia (Flandria) utworzyły administracyjną grupę roboczą ds. barier na granicach, która ma poszukiwać rozwiązań w zakresie legislacyjnych wąskich gardeł w rozwoju infrastruktury transgranicznej. Niderlandzka administracja wydała również wytyczne dotyczące efektów granicy jako narzędzie umożliwiające rządowi zrozumienie wpływu nowych lub zmienionych strategii, przepisów i uregulowań na ludzi, przedsiębiorstwa oraz administracje w regionach przygranicznych.
3	Umożliwienie	<ul style="list-style-type: none"> W planie działania na rzecz administracji elektronicznej określono ramowe warunki wdrażania zasady jednorazowości.

⁵³ <https://futurium.ec.europa.eu/en/border-focal-point-network>

⁵⁴ www.b-solutions.eu

⁵⁵ <https://futurium.ec.europa.eu/en/border-focal-point-network/b-solutions/b-solutions-solving-border-obstacles-compendium-now-accessible>

	procedzenia transgranicznej administracji publicznej	<p>Jej <i>elementy</i> umożliwiają władzom regionalnym w regionach przygranicznych wprowadzanie rozwiązań w zakresie administracji elektronicznej. Głównym wyzwaniem jest określenie konkretnych elementów charakterystycznych dla regionów przygranicznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> Niektóre sprawy prowadzone w ramach inicjatywy „b-solutions” dotyczyły interoperacyjności procedur, np. stosowania wspólnego formularza podatkowego. Komisja pracuje nad projektami pilotażowymi promującymi transgraniczne zamówienia publiczne. Za pośrednictwem programu „Cyfrowa Europa” Komisja wspomaga wdrażanie europejskich ośrodków innowacji cyfrowych w celu wsparcia MŚP we wprowadzaniu innowacji cyfrowych. Komisja promuje pomysł, że niektóre z tych ośrodków mogłyby mieć charakter transgraniczny.
4	Zapewnianie wiarygodnych i zrozumiałych informacji i pomocy	<ul style="list-style-type: none"> W październiku 2018 r. weszło w życie rozporządzenie w sprawie utworzenia jednolitego portalu cyfrowego, aby zapewnić obywatelom Unii i unijnym przedsiębiorstwom pojedynczy punkt dostępu do usług w zakresie informacji, procedur, pomocy i rozwiązywania problemów. W procesie w pełni uwzględniono znaczenie jednolitego portalu cyfrowego dla regionów przygranicznych. Komisja zaczęła promować usługi świadczone w ramach tego portalu na rzecz użytkowników końcowych i podmiotów rozpowszechniających za pomocą wydarzeń cyfrowych, m.in. w regionach przygranicznych. System SOLVIT ma stać się elementem usług świadczonych za pośrednictwem jednolitego portalu cyfrowego w celu wsparcia osób, których prawa zostały naruszone przez organy publiczne innego państwa członkowskiego. Jest to potężne narzędzie; trudno jest jednak przeszukiwać wszystkie zarejestrowane sprawy pod kątem transgranicznego charakteru. Komisja będzie dążyła do uwzględnienia pewnych terminów wyszukiwania, które mogłyby się okazać pomocne dla Punktu Koordynacyjnego ds. Transgranicznych. Współpraca z odpowiednimi służbami przebiegała jednak pomyślnie i informacje były zawsze udostępniane. Po wprowadzeniu nieskoordynowanych i często zmieniających się środków kontroli granicznej mających na celu przeciwdziałanie skutkom pandemii COVID-19 w ramach usługi Twoja Europa – Porady zaobserwowano gwałtowny wzrost zapytań od osób zamieszkujących regiony przygraniczne. Środki te wpłynęły szczególnie negatywnie na życie zawodowe i rodzinne.
5	Wspieranie zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> Promocja i ułatwienie zatrudnienia transgranicznego: W UE pracuje blisko 2 mln pracowników przygranicznych (głównie z FR, DE i PL, którzy pracują przede wszystkim w DE, CH, LU i AT)⁵⁶. Na niektórych granicach tych państw niektórzy z tych pracowników mogą uzyskać najważniejsze informacje (udzielane np. przez partnerstwa transgraniczne

⁵⁶ Sprawozdanie dotyczące mobilności wewnątrz UE z 2019 r.: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8242&furtherPubs=yes>

	transgranicznego	<p>EURES, sieć „Infobest”, „Groupement transfrontalier européen”, „Die Grenzgänger”, „GrensInfo” itp.). Na wielu granicach nie można jednak skorzystać z usług informacyjnych, co ogranicza potencjał zatrudnienia transgranicznego, np. partnerstwa transgraniczne EURES nadal mają tylko częściowy zasięg. Ponadto nieuwzględnianie danych dotyczących rynku pracy po obu stronach granicy utrudnia integrację rynku pracy w regionach transgranicznych, gdyż brakuje ułatwień w podejmowaniu działań służących promocji zatrudnienia transgranicznego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wytyczne po wybuchu pandemii COVID-19. Komisja wydała wytyczne, aby zachęcić państwa członkowskie do zezwalania na wjazd pracowników transgranicznych. • Dane dotyczące zatrudnienia transgranicznego. Zob. poniższy pkt 10 „Gromadzenie dowodów”. • Wymiar inicjatyw UE dotyczący współpracy transgranicznej. Punkt Koordynacyjny ds. Transgranicznych skontrolował kilka najważniejszych inicjatyw (np. plan działania w ramach Europejskiego filaru praw socjalnych, sprawozdanie z działalności EURES), aby upewnić się, że odpowiednio uwzględniono w nich wymiar transgraniczny.
6	Promowanie wielojęzyczności w regionach przygranicznych	<ul style="list-style-type: none"> • W ramach inicjatywy Europejskiego znaku jakości⁵⁷ nagradzane są najbardziej innowacyjne inicjatywy w zakresie uczenia się języków obcych w krajach objętych programem Erasmus+. „Usunięcie barier językowych w celu stworzenia bardziej dynamicznych regionów przygranicznych” stanowiło jeden z dwóch priorytetów na lata 2018–2020. Projekty uwzględnione w kompendium za 2019 r. obrazują możliwe działania, które można wdrożyć w regionach przygranicznych⁵⁸. • W ramach programu Erasmus+ dofinansowano 25 projektów dotyczących współpracy w obszarze edukacji szkolnej, w ramach których zachęcano do wczesnego uczenia się języka i podnoszenia świadomości w tym zakresie oraz opracowano dwujęzyczne warianty programów nauczania, szczególnie w regionach przygranicznych⁵⁹. • W publikacjach zamieszczanych na finansowanej w ramach programu Erasmus+ Europejskiej platformie internetowej dla szkół School Education Gateway kierowanej do osób, które zawodowo uczą w szkołach, podkreślono znaczenie współpracy transgranicznej i uczenia się języków⁶⁰.
7	Ułatwianie transgranicznej dostępności	<ul style="list-style-type: none"> • Komisja Europejska udostępniła zestawienie brakujących transgranicznych połączeń kolejowych (2018 r.). W rezultacie w 2019 r. odbyła się ważna konferencja z udziałem zainteresowanych stron ze społeczności transgranicznych i sektora transportu publicznego⁶¹.

⁵⁷ https://ec.europa.eu/education/policies/multilingualism/european-language-initiatives_pl

⁵⁸ <https://op.europa.eu/pl/publication-detail/-/publication/276c4d9e-433c-11eb-b27b-01aa75ed71a1>

⁵⁹ https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects_en

⁶⁰ <https://www.schooleducationgateway.eu/pl/pub/latest/news/border-regions-learning-the-n.htm>

⁶¹ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7bdaacc0-05cb-11ea-8c1f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-108771252>

		<ul style="list-style-type: none"> • Trwają dalsze prace nad zbadaniem, w jakim stopniu transgraniczne usługi transportu publicznego już istnieją, zidentyfikowaniem luk i przygotowaniem wytycznych. • W ramach inicjatywy „b-solutions” 10 spośród 43 pierwszych projektów dotyczyło transgranicznego transportu i doprowadziło do znalezienia rozwiązań istniejących problemów prawnych.
8	<p style="text-align: center;">Promowanie lepszego komplementarności zakładów opieki zdrowotnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowe zestawienie takich usług w zakresie transgranicznej opieki zdrowotnej dostępnych wzdłuż granic wewnętrznych doprowadziło do zwiększenia świadomości i wypracowania wspólnego podejścia do tej kwestii zarówno w sektorze zdrowia, jak i w regionach transgranicznych. Dostarczyło ono również zestawu konkretnych narzędzi, które można wykorzystać przy wdrażaniu podobnych form współpracy. Powstała uznana i rosnąca społeczność w obszarze transgranicznej opieki zdrowotnej, która to społeczność aktywnie dąży do poprawy sytuacji w tym sektorze (np. tematyczne sieci opieki zdrowotnej utworzone przez Euregha⁶² oraz Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych). • Podczas ważnej konferencji pt. „Zacieśnienie współpracy w zakresie opieki zdrowotnej w regionach transgranicznych” przedstawiono przypadki współpracy w zakresie transgranicznej opieki zdrowotnej⁶³, aby zachęcić do podobnej współpracy na innych terytoriach. • Jeden z projektów w ramach inicjatywy „b-solutions” dotyczący braku automatycznego uznawania kwalifikacji lekarzy za granicą doprowadził do zawarcia dwustronnych umów między władzami francuskimi i hiszpańskimi o świadczenie usług transgranicznej opieki zdrowotnej. • Rozszerzono również ramy finansowe umożliwiające opracowanie takich inicjatyw; ramy te zyskują jeszcze bardziej na znaczeniu w kolejnej generacji programów Interreg. Komisja Europejska zaleca inwestowanie w ten sektor, ponieważ przynosi to liczne korzyści zarówno dla użytkowników, jak i dla świadczeniodawców.
9	<p style="text-align: center;">Uwzględnienie ram prawnych i finansowych współpracy transgranicznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ramy finansowe współpracy transgranicznej na lata 2021–2027, ustanowione w wieloletnich ramach finansowych, przełożyły się na nowe rozporządzenie w sprawie Interreg. Obejmują one nowe elementy służące promocji lepszych praktyk w zakresie zarządzania w regionach transgranicznych. Komisja już na wczesnym etapie kontaktowała się z państwami członkowskimi w sprawie programowania kolejnej generacji programów Interreg dotyczących współpracy transgranicznej za pośrednictwem „dokumentów orientacyjnych dotyczących granic”, w których przedstawiono najważniejsze cechy wszystkich wewnętrznych obszarów transgranicznych UE i otwierające się przed nimi możliwości, a także podkreślono potrzebę traktowania ich jako obszarów funkcjonalnych. • Aby wzmocnić ramy prawne współpracy transgranicznej, Komisja przedstawiła wniosek dotyczący rozporządzenia

⁶² <http://www.euregha.net/crossborderhealthcare/>

⁶³ https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/booklet_enhancing_healthcare_cooperation.pdf

		<p>w sprawie utworzenia mechanizmu eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym. Jego głównym celem jest zaproponowanie państwom członkowskim sposobu eliminowania barier prawnych i administracyjnych hamujących realizację projektów transgranicznych (zarówno inwestycji, jak i usług). Negocjacje są w toku.</p>
10	<p>Gromadzenie dowodów potwierdzających interakcje transgraniczne w celu wsparcia procesu decyzyjnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przy udziale urzędów statystycznych przeprowadzono projekt pilotażowy w celu zbadania najlepszych sposobów identyfikacji przepływu pracowników transgranicznych w całej UE; w ramach projektu odnotowano obiecujące postępy w zakresie wykorzystywania danych administracyjnych i dużych zbiorów danych. Projekt kontynuacji jest w przygotowaniu. • Komisja Europejska wspierała utworzenie sieci transgranicznych urzędów statystycznych i regionalnych portali danych, której zadaniem jest badanie dobrych praktyk służących opracowywaniu danych transgranicznych. Prace sieci skupiają się aktualnie na opracowaniu danych dotyczących dojazdów transgranicznych. • Na podstawie takiej współpracy Eurostat opublikował poprawiony zbiór tabel regionalnych z badania aktywności ekonomicznej ludności, który dostarcza więcej informacji na temat pracy transgranicznej. Przyczyni się on również do pomiaru liczby pracowników transgranicznych na podstawie danych administracyjnych. • Komisja będzie wspierała wzmożoną analizę regionalnych danych dotyczących rynku pracy, skupiając się na całym regionie transgranicznym, aby zapewnić państwom członkowskim informacje na temat przypadków, w których transgraniczne dojeżdżanie do pracy może zniwelować brak równowagi między rynkami.